

AkersDølen

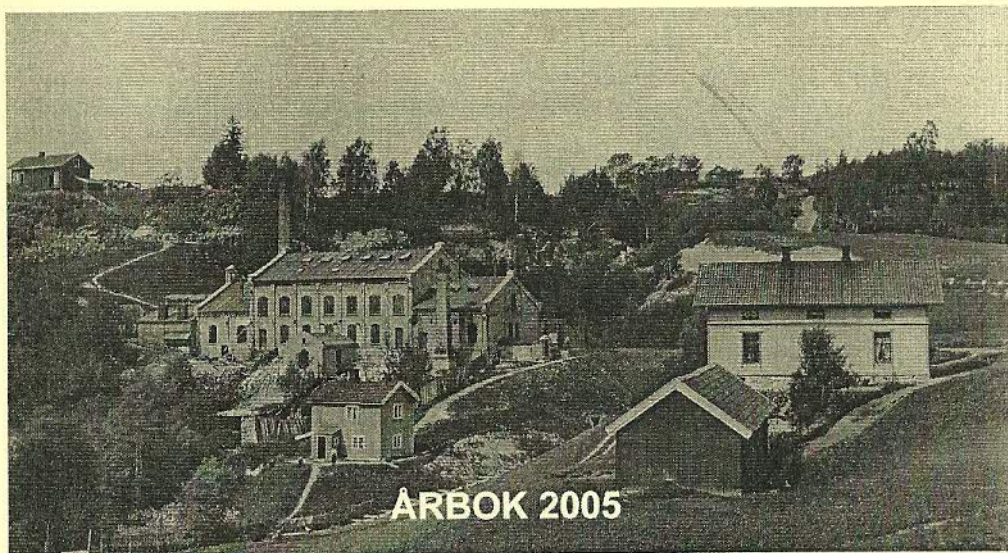
MEDLEMSBLAD

NR 3 – 2005

GRORUDDALEN HISTORIELAG

September 2005

Hva skjer? Høstens program finner du på side 3

**Hva er en kollergang?
Svaret finner du på side 5**

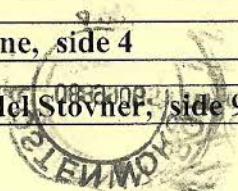
**Den spennende romanen om
Husmandsjenten fra Lilloesæteren
fortsetter på side 7**

**Les om
det gamle mekaniske
verkstedet i Hasleveien.
Side 5**

Harald Brinch Pedersen til minne, side 4

Litt fra historien om vårt nærmiljø, Bydel Stovner, side 9

Fra stabburstrappen

Kjære medlemmer !

En sommer er snart over, og du sitter med en ny utgave av **AkersDølen** i hendene. Det er å håpe at du finner nyttig informasjon som kanskje fører til at du vil delta på aktivitetene våre utover høsten.

Historielagets årbokkomité er i ferd med å finpusse Årbok 2005 før den skal settes i produksjon. Groruddalen Historielags årbok nr. 18 skal lanseres på et åpent medlemsmøte torsdag 27. oktober; på dagen 24 år etter at laget ble stiftet.

Innsamling av lokalhistorisk stoff, og utgivelse av årbøker med artikler basert på det innsamlede materialet, har blitt en hovedsak for oss. Det viser seg også at befolkningen i stadig økende grad setter pris på at vi leverer en ny samling artikler hvert år. Vi føler faktisk langt på vei at det forventes av oss.

Det meste av arbeidet med årbøkene gjøres på dugnad. Alle artiklene er skrevet av forfattere som ikke får annet enn rosende ord for innsatsen. Heldigvis finnes det fortsatt en rekke mennesker som er tilfredse med det. Redigering og redaksjonell tilrettelegging gjøres også vederlagsfritt av årbokskomiteén, men til trykking og innbinding må vi kjøpe tjenester av profesjonelle.

Salget av bøkene går sakte men sikkert. Salget av hver ny utgave klarer imidlertid ikke å oppveie trykkeriutgiftene i løpet av det første året. Vi har etter hvert et betydelig lager av eldre utgaver. Det selges noe nå og da, og slik må det nok fortsette å være.

Vi tærer på våre egne ressurser og søker hvert år om produksjonsstøtte fra bydelene.

Det var tidligere seks bydeler i Groruddalen, og når alle ga oss støtte gikk ofte regnestykket opp. Det kunne faktisk gå opp selv om én av bydelene skuffet oss i blant. Nå er det fire bydeler i dalen. Størrelsen på støttebeløpet fra hver enkelt har ikke økt og da sier det seg selv at bortfall av støtte fra én av fire bydeler er mer merkbart enn bortfall fra én av seks.

Større salg kan imidlertid oppveie dette negative utslaget, og vi håper derfor at medlemmene kjøper årbøker, ikke bare til seg selv, men også bruker bøkene som jule- eller fødselsdagsgaver til familie, venner og kjente.

Det er en positiv måte å støtte Groruddalen Historielag på!

Ha en trivelig høst!

Bjørn H. Syversen
leder

Hva skjer?

Dato	Tid	Sted	Aktivitet
Torsdag 15. september	Kl. 1900	Alnaelva	<p>Lysvandring i regi av Alnaelvas venner.</p> <p>Historielaget har stand på Arveset gård med salg av årbøker. Det blir orientert om den tyske krigskirkegården v/ Bjørn H. Syversen</p>
Tirsdag 20. september	Kl. 18:00	Ellingsrud, parkeringsplassen ved Mariholtveien..	<p>Ellingsrudelva</p> <p>En vandring som viser restene etter Ellingsrud mølle og annen virksomhet</p> <p>Guide: Harald Moberg.</p>
Torsdag 27. oktober	Kl. 19:00	Grorud samfunnshus	<p>Årbok 2005.</p> <p>Åpent medlemsmøte med presentasjon av Årbok 2005</p> <p>Kåserier ved to av artikkelforfatterne: Guri Bramness: Oppveksten på nedre Grorud. Nils G. Skarning: Om uteliggerne i Lillomarka like etter krigen..</p>

Velkommen til våre arrangementer!

Harald Brinch Pedersen til minne

Av

Jan Arne Tangerud

I juni måned døde ett av våre æresmedlemmer, Harald Brinch Pedersen, 88 år gammel. Bisettelsen fant sted i Østre krematorium fredag 24. juni.

Jeg ble kjent med Harald gjennom virksomheten i styret i Groruddalen Historielag. Han var sekretær i historielaget i 10 år. Dette var før dataens tidsalder, og skrivemaskinen var hans viktigste redskap. Han hadde en lun og rolig måte å være på. Han holdt orden på alle papirene. Til tross for at jeg foret ham med stadig nye oppdrag, klarte han alltid å levere til fastsatt tid.

Det var ikke bare styrereferater, møteinnkallinger, møteprotokoller og informasjon om medlemsmøter som Harald måtte holde i orden. I den perioden han var sekretær, holdt jeg på med tekstingen av alle de lokalhistoriske skiltene som står langs Oldtidsveien over Gjelleråsen. Jeg brukte på den tiden håndskrevne manuskripter og var stadig innom Harald med bunker av utkast før de skulle trykkes. Da jeg en gang spurte ham om han syntes det var mye jobb med all skrivingen, bemerket han tørt: "Jeg begynner å bli vant med det".

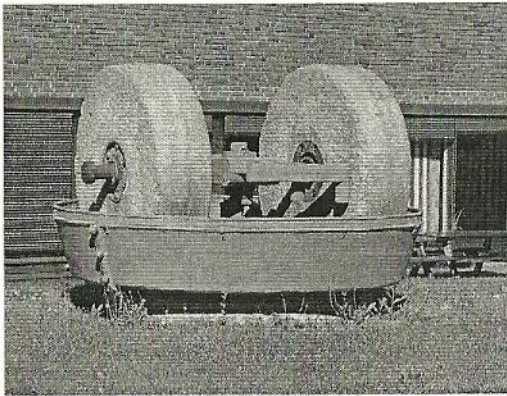
Det var på et årsmøte at han ble utnevnt til æresmedlem sammen med Jens Brovold, historielagets første formann. For at man skal bli utnevnt til æresmedlem i Groruddalen Historielag, må styret utnevne æresmedlemmet enstemmig i fulltallig styre. Her var det ingen diskusjon. Alle var enige om vedtaket. Etter at Harald var blitt utnevnt til æresmedlem, hørte jeg ham si da han var på vei tilbake til plassen sin for å sette seg: "Dette hadde jeg ikke fortjent". Typisk for Harald. Like beskjeden til tross for den store innsatsen han hadde gjort, også for Groruddalen Historielag.

Vi som er interessert i lokalhistorie har mye å takke ham for. Han var en arbeidets adelsmann.

Litt om kollergang og steinhjul.

For noen tid tilbake kom jeg forbi papirfirmaet Papyrus like ved Furuset senter. Utenfor kontorbygningen er det plassert en merkelig "skulptur", og denne rariteten vakte min interesse. En rask telefon til firmaet avklarte at "skulpturen" er en såkalt kollergang, som ble brukt i forbindelse med produksjon av papir i tidligere tider. Kollergangen på Furuset var en gave til Papyrus i forbindelse med innflyttingen i 1982. Den stammer fra en nedlagt papirfabrikk i Sævareid ved Bergen.

Fra Papyrus fikk jeg vite at en kollergang er en maskin, et knuseverk, som består av to store granittsteiner (hjul) forbundet med hverandre ved en horisontal aksel og som kjører rundt i en stor "gryte" av metall. I kollergangen hos Papyrus står det to slike digre steiner, kanskje ble de i sin tid levert fra et steinbrudd i Groruddalen?

Opp i gryta putter man gammelt papir og papp; rester etter produksjonsprosessen, sammen med vann og eventuelt lim eller farge om man ønsker å lage sterkere papp eller farget papp. Tilførselen av materiale skjer mens kollergangen er i bevegelse. Steinene kjører rundt og knuser og kverner papiret slik at fibrene spaltes og bevares. Etter om lag to timer er det blitt findelt til noen sagmuggaktige fiberklumper som kunne brukes videre i prosessen med å framstille papir og papp. Man kan godt si at en kollergang bidro positivt i en gjenbrukssammenheng.

Det slo meg også at jeg hadde hørt om kollergang tidligere, og ganske riktig; i Groruddalen Historielags Årbok 1989-90 har Håvard Pedersen skrevet en liten illustrert artikkel om *Steinhjulet i Årvollåsen*. Steinhjulet som er omtalt der var bestilt til en kollergang av en fabrikk på Gjøvik, men ble aldri levert.

-henry -

Det gamle mekaniske verkstedet i Hasleveien

Det hender av og til at Groruddalen Historielag mottar henvendelser av litt spesiell karakter. I mai fikk vi brev fra Stein Halvorsen. Han bor i Hasleveien, i et hus som bestefaren bygde i 1913. I og for seg ikke veldig spesielt kan man si. Det spesielle ligger i kjelleren, for der befinner det seg et mekanisk verksted som farfaren hans etablerte da huset var nytt. Farfar Hans Halvorsen drev verkstedet som enmannsbedrift. Til å begynne med bare på kvelds- og fritid ved siden av annet lønnet arbeid. Først fra 1933 hadde han verkstedet som eneste inntektskilde. Han holdt det gående til 1950. Verkstedet har, bortsett fra i sporadiske tilfeller, ikke vært i bruk etter 1950.

